

...Și astfel am stat întinși și îmbrățișați pînă-n zori. Cînd s-a luminat de ziuă, am ieșit de sub barcă și am pornit-o spre oraș... Apoi ne-am despărțit prietenește și nu ne-am mai întîlnit niciodată, deși am căutat-o timp de jumătate de an prin toate speluncile pe această drăgălașe Natașa cu care am petrecut noaptea aceea de toamnă pe care v-am descris-o aici.

Dacă a murit — ceea ce ar fi cel mai bun lucru pentru ea — doarmă în pace! Dacă trăiește — pace sufletului ei — fie ca în ea să nu se trezească niciodată conștiința decăderii... pentru că ar fi o suferință de prisos, fără nici un rost în viață...

Traducere de Ștefana Velisar Teodoreanu
și Ada Steinberg

CUM N-AU ÎNGHEȚAT UN BĂIEȚEL ȘI O FETIȚĂ

Poveste de Crăciun

O tradiție veche cere ca în povestirile de Crăciun un anumit număr de copii săraci să moară, în fiecare an, înghețați. Băiețelul sau fetița din orice istorioară de acest soi, ce se respectă, trebuie neapărat să stea în fața ferestrelor unei case bogate, fascinați de strălucirea pomului de Crăciun, din încăperea luxoasă, pentru ca pînă la urmă să înghețe, după ce sufletele lor vor fi trecut printr-un zburcim lung și amar.

Apreciez intențiile bune ale autorilor acestor povestiri de Crăciun, cu toată cruzimea de care fac dovadă față de personajele lor; știu că ei îi sacrifică numai din dorința de a le aminti copiilor bogați de existența celor lipsiți. În ceea ce mă privește însă, nu m-aș încumeta să las pradă frigului un singur băiețel sau o singură fetiță săracă, fie chiar și în numele unei morale atît de respectabile...

E adevărat că n-am înghețat niciodată și nici n-am asistat la înghețul vreunui băiețel sau al vreunei fetițe sărace, și m-aș teme că spun lucruri caraghioase descriind o senzație pe care nu o cunosc... Unde mai pui că e neplăcut să ucizi o ființă vie pentru a reaminti de existența ei unei alte ființe vii...

Iată de ce îmi place mult mai mult să vorbesc despre un băiețel și o fetiță care n-au înghețat.

Era pe la orele șase, într-o seară de Crăciun. Vântul sufla stîrnind ici-colo nurași străvezii de zăpadă. Ca niște vâluri ușoare, gingașe, ale căror contururi se deslușesc anevoie, zburau peste tot în vîrtejuri, înțepînd obrajii trecătorilor grăbiți cu mii de ace înghețate sau încurcîndu-se în boturile cailor care sforăiau zgomotos, scoțînd pe nări volburi de aburi calzi... Fie-rele de telegraf, presărate cu chiciură, păreau niște șireturi de pluș alb... Pe cerul sticlos scînteiau puzderie de stele. Scipirile lor erau atît de vii încît ai fi zis că în vederea acelei seri, o mîină harnică le lustruise cu o perie și cu cretă, ceea ce, firește, nu se întîmplase.

Pe stradă era larmă și multă forfotă. Caili mergeau la trap. Pietonii treceau, unii grăbiți, alții alene, și această deosebire provenea, desigur, din faptul că primii aveau treburi și griji de tot soiul sau erau lipsiți de paltoane călduroase, pe cînd ceilalți nu aveau nici un fel de treburi, nici griji, și erau înfodoliți nu numai în paltoane dar mulți chiar în blănuri.

La picioarele unuia din acei domni lipsiți de griji, dar posedînd o blană cu guler bogat, și care pășea încet și grav, se rostogoliră două ghemotoace mici de zdrențe și, sucindu-se în fața lui, îngînară cu glasuri plîngărețe, pe două voci :

— Conașule..., scîncea glasul limpede ale fetei.

— Înălțimea voastră, o îngîna glasul răgușit al băiatului.

— Fie-vă milă de niște copii săraci.

— O copeică pentru o pînișoară ! De sărbătoare !..., încheiară amîndoi împreună.

Erau personajele mele — copiii săraci. Băiețelul se numea Mișka Bubuliță și fetița Katka Pistrui...¹

¹ Nedorind să indispon publicul bine crescut, propun să schimbăm numele personajelor mele în acelea de Michel și Catherine (n.a.).

Domnul pășea înainte, dar ei se încurcau în picioarele sale, tăindu-i într-una drumul. Katka, încîndu-se de emoția așteptării, repeta mereu cu glas aproape șoptit : „Da-ți-nee !“ pe cînd Mișka făcea tot ce putea ca să-l încurce cît mai mult în mers.

Și iată că domnul, plictisit se vede, își descheie în cele din urmă blana, scoase punga și apropiindu-și-o de nas, începu să sufle greoi. Apoi scoase o monedă și o băgă într-una din mînuțele murdare care se întindeau spre el.

Cele două ghemotoace de zdrențe se făcură pe loc nevăzute din calea domnului cu blană, ascunzîndu-se în umbra unei porți mari de unde, lipindu-se unul de altul, se uitară un timp tăcuți într-o parte și într-alta a străzii.

— Nu ne-a văzut împielitatul !... șopti cu un ton triumfător și răutăcios micuțul Mișka.

— S-a dus spre birjari, după colț..., răspunse fetița. Da cît ți-a dat boierul ?

— Zece copeici ! zise Mișka cu un aer indiferent.

— Și cît s-a adunat ?

— Șaptezeci și două de copeici.

— Tiii, atît de mulți... Cînd mergem acasă ? E frig...

— Las-că ai tot timpul, zise Mișka nepăsător. Da' ia seama, nu te băga așa deodată ; o să ne vadă gardistul — ne ia banii și ne mai trage și o chelfăneală... Uite, plutește un șlep ! Dă-i !

Șlepul se dovedi a fi o doamnă îmbrăcată cu o capă ; se vede că Mișka era un băiat foarte obraznic, prost crescut și nerespectuos față de oamenii mai în vîrstă.

— Milostivă doamnă..., se tînguia el.

— Dați-ne în numele lui Hristos !... îi ținea Katka izonul.

— Ne-a dat trei copeici ! Mare scofală ! Păpușa dracului... mormăi supărat Mișka și dispăru din nou în pragul întunecos al porții.

Între timp pe stradă zburau mai departe nurași ușori de zăpadă iar vîntul se făcea tot mai rece și mai pătrunzător. Stîlpii de telegraf vuiiau înfundat, zăpada scîrțîia ascuțit sub tălpile săniilor și de undeva, departe, se porni un rîs proaspăt și zglobiu de femeie.

— Ce zici, oare mătușa Anfisa o să se-mbete iar ? întrebă Katka zgribulindu-se și lipindu-se și mai strîns de tovarășul ei.

— Ei și ! De ce nu ? Las-să se-mbete... răspunse Mișka cu multă siguranță.

Spulberînd zăpada pe acoperișuri, vîntul începu să fluiera încet o arie de Crăciun și, undeva, scîrțîii o poartă. Apoi se auzi zăngănitul unei uși cu geamuri și un glas sonor strigă :

— Birjar !

— Hai acasă !, propuse Katka.

— Na ! Ai și început să te sclifosești..., se supără Mișka cel serios. Și ce te așteaptă acasă ?

— E cald..., lămuri ea scurt.

— E cald !, o maimuțări băiatul. Și dacă se adună cu toții și ne pun să jucăm, îi bine ? Sau ne îmbată cu votcă... iar vărsăm... Ai nimerit-o și tu, acasă... !

Și-și vîrî mîinile în mîneci cu aerul unui om care știe ce spune și este ferm convins că privește lucrurile cum trebuie. Fetița căscă plîngăreț și se ghemui în colțul celălalt al porții.

— Taci din gură... dacă ți-i frig, mai rabdă și tu... Nu-i nimic ! O să ne încălzim noi sufletele, soro... Știu eu ce spun. Eu vreau să...

Se întrerupse pentru a ațîța curiozitatea tovarășei sale. Dar Katka zgribulindu-se tot mai mult, nu manifestă nici un fel de interes. Atunci, Mișka, oarecum alarmat, o preveni :

— Ia vezi să nu adormi că îngheți ! Katiușka ! ?

— Nu mai pot... răspunse ea clănțănind din dinți.

Dacă Mișka n-ar fi fost cu ea, poate că ar fi înghețat ; dar acest ștregar încercat era hotărît s-o împiedice să facă un lucru atît de obișnuit în povestirile de Crăciun.

— Scoală-te ! Dacă stai jos, e mai rău. Cînd stai în picioare ești mai mare, și gerului îi e mai greu să te cuprindă. Cu un om mare... n-o scoate la capăt. Uite, cailor, bunăoară, nu le e frig niciodată. Omul însă e mai mic decît un cal... de aceea îi e frig... Hai, scoală-te ! Mai adunăm pînă la o rublă, și-o ștergem !

Katka se sculă în picioare, scuturată toată de un tremur mărunt.

— Tare-i... frig..., șopti ea încet.

Se lăsa într-adevăr un frig din ce în ce mai aspru. Nurașii de zăpadă se preschimbau treptat în vârtejuri dese. Viscolul le plimba pe străzi, aci răsucindu-le în coloane albe, aci împînzindu-le în văluri mari, bogate, bătute în nestemate... Era plăcut să le privești încolăcindu-se în jurul felinarelor sau fluturînd în dreptul vitrinelor puternic luminate. Se aprindeau atunci în sumedenie de scînteii multicolore și îți luau ochii cu strălucirea lor rece.

Dar, oricît de frumoasă ar fi fost priveliștea aceasta, ea nu interesa cîtuși de puțin pe micii eroi ai povestirii mele.

— Ia te uită !..., zise Mișka, scoțîndu-și nasul din ascunzișul lui. Vin ! O droaie întreagă !... Nu te lăsa, Katka !

— Fie-vă milă !..., începu fetița, cu glas tremurător și întretăiat rostogolindu-se în stradă.

— Faceți pomană unor... Fugi Katiușka !!!, țipă ascuțit Mișka.

— Derbedeilor ! Am să vă !..., strigă cu glas șuierător un polițist înalt ieșit ca din pămînt.

Dar copiii nu mai erau nicăieri. Se rostogoliseră, cât ai clipi din ochi, ca două mingi mari, zdrențăroase și se făcură nevăzuți.

— Au șters-o diavolii!, mormăi pe nas polițistul și, privind de-a lungul străzii, zîmbi fără răutate.

Iar diavolii fugeau și rîdeau. Katka, încurcîndu-se în poala zdrențelor ei, cădea mereu strigînd:

— Doamne! Iar..., și, sculîndu-se, se uita înapoi cu frică și totuși rîzînd.

— Ne prinde?...

Mișka rîdea cât îl ținea gura ținîndu-se de coaste și încurcîndu-se mereu în picioarele trecătorilor care îi dădeau bobîrnace.

— Ajunge... ce dracu!... Ia uite cum se dă de-a dura!... Proasto! Buf!... Doamne. Buf din nou! Să te prăpădești de rîs!...

Căzăturile Katkăi îi stîrniseră voia bună.

— De-acu nu ne mai prinde. Hai, mai încet! Țasta nu-i om rău... Cel de atunci — ți-aduci aminte — a dat să fluiere... Am fugit și am nimerit cu capul drept în burta unui paznic... M-am și izbit cu fruntea de ciocănașul cu care lovește în scîndură....

— Da, da, știu. Îți ieșise chiar un cucui... și Katka se porni din nou pe un rîs vesel.

— Ei ajunge acum!, zise Mișka serios. Destul. Ascultă...

Mergeau alături unul de altul, cu pasul tacticos al unor oameni serioși și năpădiți de griji.

— Te-am mințit adineauri... Boierul ne-a dat douăzeci de copeici și mai-nainte te-am mințit... ca să nu zici că e vremea să ne ducem acasă. Azi a fost o zi tare bună! Știi cât am adunat? O rublă și cinci copeici! E mult!...

— Da-a!..., șopti Katka. Cu asta am putea cum-păra chiar o pereche de pantofi... dac-am merge la talcioc...

— Pantofi! Pantofi am să-ți fur eu... numai să ai răbdare... De mult am ochit o pereche... Ai să vezi, am să-i șterpelesc... Da' acum uite ce... Mergem la cîrciumă... înțelegi?

— Mătușa o să afle iar și o să ne tragă o mamă de bătaie... ca și atunci!..., zise Katka gînditoare, dar în tonul ei se simțea totuși o notă de bucurie la gîndul căldurii apropiate.

— Bătaie? Nicidecum! O să alegem, soro, o cîrciumă în care nu ne știe nimeni.

— Poate așa!..., șopti Katka cu o licărire de speranță.

— Întîi și întîi luăm o litră de cîrnat... opt copeici; o jumătate de chil de pîine albă — cinci copeici... va să zică... treisprezece! apoi cîte o plăcintă cu foi de trei copeici... două plăcinte — șase copeici; fac nouăsprezece! Apoi pentru două ceaiuri — șase copeici, fac douăzeci și cinci! Asta-i! Și mai rămîn...

Mișka tăcu și se opri. Katka îl privea întrebător și serios.

— Parcă-i cam mult..., zise ea cu sfială.

— Taci din gură... Așteaptă... Nu-i de loc prea mult... E chiar prea puțin. Mai mîncăm opt copeici... Treizeci și trei! Să ne săturăm! Odată-i Crăciunul... Va să zică ne rămîn... dacă-s douăzeci și cinci de copeici... optzeci de copeici... iar dacă-s treizeci și trei... șaptezeci și ceva! Vezi că e destul? Ce-i mai trebuie vrăjitoarei?... Hai! Mișcă mai repede!

Luîndu-se de mîină începură să alerge pe trotuar. Fulgii li se topeau pe obraji, orbindu-i. Cîteodată un nor de zăpadă îi acoperea cu un vâl străveziu pe care ei îl și rupeau în avîntarea lor grăbită spre hrană și căldură.

— Știi ce, începui Katka gîfîind, fă cum vrei tu... dar dacă află mătușa... am să-i spun că... tu ai născocit totul... Cum vrei! Că tu tot fugi și scapi, dar de mine-i

vai și amar. Pe mine cînd pune gheara mă bate rău de tot... Nu mă are la inimă... Așa, ca să știi că-i spun, bagă de seamă !...

— Bine ! Spune-i !, se învoi Mișka. Are să mă bată, dar trece și asta... Nu-i nimic... Spune-i.

Era cuprins de o mîndră nepăsare și pășea cu capul dat pe spate fluierînd. Fața-i era slabă, cu ochi ștregărești, uscați cum nu prea întilnești la copii și un nas ascuțit, puțin coroiat.

— Uite o cîrciumă... Încă una ! Unde intrăm ? În cea mai mică. Dar mai întîi la prăvălie... Hai, ce zici ?

Și după ce cumpărare în prăvălia vecină tot ce hotărîseră înainte, intrară în cîrciuma cea mică.

Într-o cămăruță plină de abur, fum și miros acru, amețitor, în pîcla deasă, fumurie, ședeau în jurul meselor birjari, soldați și tot soiul de golani, iar printre mese forfoteau chelnerii de o murdărie respingătoare. Cu toții cîntau, zbierau și suduiau...

Mișka chiti cu ochi ageri o masă liberă, într-un colț și strecurîndu-se îndemînat, se îndreptă spre ea, apoi se dezbracă repede și se duse la bufet.

Katka începu și ea să se dezbrace privind cu sfială în jurul ei.

— Moșule, zise Mișka tejghetarului, aș lua două ceaiuri, și bătut ușor cu pumnul pe bufet.

— Ceai vrei ? Poftim. Ia-le singur... și du-te după apă clocotită... Bagă de seamă să nu spargi nimic. Că altfel îți arăt eu...

Dar Mișka se și repezise după apa clocotită.

Cîteva clipe după aceea ședeau tacticos cu tovarășa sa la masă și, lăsîndu-se pe speteaza scaunului cu ifosele unui camionagiu care a avut o zi bună, își răsucea cu băgare de seamă o țigară de mahorcă. Katka îl privea cu respectul convenit priceperii sale de a se purta într-o local public. Ea tot nu se putea obișnui

cu larma asurzitoare a cîrciumii și, în sinea ei, tot aștepta mereu să fie „dați afară“ sau să li se întîmple ceva și mai rău. Dar nu voia să-și arate față de Mișka teama ei ascunsă și, netezindu-și cu mînuțele părul de culoarea cînepei, își dădea silința să privească în jurul ei cu un aer independent și firesc. Din cauza acestei sfortări obrazii ei murdari se înroșiseră iar ochisorii ei albaștri se închideau pe jumătate într-o privire torturată. Mișka o dăscălea tacticos, silindu-se să imite prin felul lui de a vorbi pe rîndașul Signei, om foarte serios, cu toate că era mare bețiv și că făcuse de curînd trei luni de închisoare pentru furt.

— Uite, tu bunăoară, te miorlai... Așaa, fără nici o socoteală. Unde ți-e folosul ? „Da-ți-ne, da-ți-ne.“ Ce, așa se face treabă ? Trebuie să te bagi sub picioarele trecătorului... Să faci în așa fel ca să-i faci frică să nu cadă peste tine...

— Așa am să fac, să învoi smerit Katka.

— Așa-a !..., dădu din cap cu un aer grav tovarășul ei. Așa și trebuie. Dar mai e ceva : dacă bunăoară mătușa Anfisa... Dar mai întîi cine-i mătușa Anfisa ? O bețivă ! O...

Și Mișka lămuri pe față ce mai era mătușa Anfisa. Katka dădu afirmativ din cap, fiind cu totul de acord cu definiția dată de Mișka.

— Tu să n-o ascuți... Dar uite cum trebuie să faci. Să-i spui de pildă așa : eu, mătușico, nu fac nimic, eu vreau să-ți dau ascultare... Să-i închizi adicăteala gura aia mare a ei. Pe urmă faci ce vrei... Asta-i !...

Mișka tăcu și se scărpină grav pe burtă, cum făcea totdeauna Signei cînd termina un logos. Nemaigăsind alt subiect de conversație clătina din cap și zise :

— Hai să mîncăm...

— Hai !, se învoi Katka, care măsura de mult cu o privire lacomă pîinea și cîrnatul.

Și începură să mănânce în pîcla umedă, rău mirositoare a cîrciumii prost luminată cu lămpi înnegrite de funingine, în larma sudălmilor cinice și a cîntecelor. Mîncău amîndoi cu poftă, așezați tacticos ca niște adevărați gastronomi. Iar cînd Katka, greșind cadența, rupea lacom cu dinții o bucată mai mare, care-i umfla obrazii și-i holba caraghios ochii, Mișka mormăia grav și batjocoritor :

— Ia te uită maică, parcă se bat turcii la gura ei !

Iar Katka, rușinată de astfel de aprecieri, se silea, înecîndu-se aproape, să înghită cît mai repede mîncarea atît de gustoasă.

Și asta-i tot. Acum pot să-i las liniștit să-și termine seara de Crăciun. Nu vor îngheța, credeți-mă ! Sînt la adăpost. De ce i-aș face să înghețe ?...

De altfel găsesc că e cu totul lipsit de noimă să omori prin îngheț niște copii care au toate posibilitățile să piară într-un fel mai sigur și mai natural.

Traducere de *Anda Boldur*

X PARTE DREAPTĂ

Biblioteca Populară ai Raionului
Slatina
V. I. Leala
Biblioteca T. Vladimirescu

Peste piață se așternea umbra mare, densă a bisericii. De cîtva timp ploaia stătuse, fusese o ploaie de vară, cu găleata și prin gropile caldarîmului se strînseseră bălți mici. Sumbre în partea întunecată a pieței, băltoacele care se aflau dincolo de hotarele umbrei bisericii, sclipeau argintii în bătaia razelor lunii — o lună plină, strălucitoare, încremenită pe bolta de un albastru catifelat. Se terminase liturghia de seară, oamenii, siluete neclare, se răspîndeau străbătînd piața în diferite direcții. Ocoleau cu grijă băltoacele și se pierdeau pe străzi — cinci străduțe, strîmbe ca niște poteci, dînd toate în piață.

Și pe urmă piața rămase goală, tăcută și tristă.

Atunci, nu departe de tinda bisericii, în umbră, se auzi un zăngănit slab, ceva metalic se rostogoli pe pietre, și, de nu știu unde, se ivi o arătare, un omuleț. Topăind straniu, arătarea trase o fugă pe caldarîm și deodată se lăsă jos — parcă ghemuindu-se, parcă prăbușindu-se.

Dintr-o străduță apăru în același timp o altă siluetă, un bărbat deșirat, cam adus de spate și care se îndrepta cu pași rari spre omuleț. Mergea fără să aleagă unde calcă, iar băltoacele zvîcneau într-una sub picioarele lui și stropii țîșneau în toate părțile. De-